

**Sticky Apples and Clucking Chickens:
Signs and Symbols During the High Holiday Season**
Rabbi Jonathan Bienenfeld

ויקרא יט:כו (פי קדושים)

לא תֹאכְלוּ עַל הַדָּם לֹא תִנְחָשׁוּ וְלֹא תִעוֹנְנּוּ:

Leviticus 19:26 (Parshat Kedoshim)

You shall not eat over the blood; you shall not engage in divination and you shall not believe in lucky times.

גמ' סנהדרין סה:

תנו רבנן: מנחש - זה האומר פתו נפלה מפיו מקלו נפלה מידו. בנו קורא לו מאחריו. עורב קורא לו, צבי הפסיקו בדרך, נחש מימינו ושועל משמאל.

Talmud Sanhedrin 65b

The Rabbis taught: A *menachesh* is one who says, "His bread fell from his mouth! His staff fell from his hand! His son called him from behind! A raven called to him! A deer has interrupted his path! There is a snake to his right! There is a wolf to his left!"

רש"י שם

פתו נפלה מפיו - צריך לדאג היום מהיזק. נחש בא מימינו או שועל משמאלו - סימן רע הוא לו. צבי הפסיקו - שהיה הולך ממזרח למערב, והצבי הולך מצפון לדרום, והפסיק דרכו.

Rashi ibid.

"His bread fell from his mouth," he needs to fear harm today. "A snake is coming to his right," or "a wolf to his left," this is a bad omen for him. "A deer has interrupted his path," for he was walking from east to west and the deer was going from north to south, and interrupted his path.

הוריות יב.

ת"ר: אין מושחים את המלכים אלא על המעיין, כדי שתמשך מלכותם, שנא': ויאמר המלך להם קחו עמכם את עבדי אדוניכם [וגו'] והורדתם אותם אל גיחון. אמר רבי אמי: האי מאן דבעי לידע אי מסיק שתיה אי לא, ניתלי שרגא בעשרה יומי דבין ראש השנה ליום הכפורים בביתא דלא נשיב זיקא, אי משיך נהוריה נידע דמסיק שתיה. ומאן דבעי למיעבד בעיסקא, ובעי למידע אי מצלח אי לא מצלח, לירבי תרנגולא, אי שמין ושפר מצלח. האי מאן דבעי למיפק [לאורחא], ובעי למידע אי חזר ואתי לביתא אי לא, ניקום בביתא דחברא, אי חזי

בבואה דבבואה לידע דהדר ואתי לביתא. ולא מלתא היא, דלמא חלשא דעתיה ומיתרע מזליה. אמר אביי, השתא דאמרת: סימנא מילתא היא, [לעולם] יהא רגיל למיחזי בריש שתא קרא ורוביא, כרתי וסילקא ותמרי.

Talmud Horayot 12a

Our Rabbis taught: The kings are anointed only at a fountain, that their sovereignty may endure, as it is said, And the king said unto them: 'Take with you the servants of your lord . . . and bring him down to Gihon'. R. Ammi said: He who wishes to ascertain whether he will live through the year or not shall, during the ten days between the New Year and the Day of Atonement, kindle a lamp in a house wherein there is no draught. If the light continues to burn he may know that he will live through the year. He who desires to engage in business and wishes to ascertain whether he will succeed or not, let him rear up a cock; if it grows plump and fine he will succeed. He who desires to set out on a journey and wishes to ascertain whether he will return home again or not, let him station himself in a dark house; if he sees the reflection of his shadow he may know that he will return home again. This, however, is not a proper thing to do, lest his courage fail him and he meet with misfortune in consequence. Said Abaye: Now that it has been said that omens are of significance, a man should make a regular habit of seeing at the beginning of the year, pumpkin, fenugreek, leek, beet and dates.

כריתות ו.

אמר אביי: השתא דאמרת סימנא מילתא היא, יהא רגיל איניש למיכל ריש שתא קרא ורוביא, כרתי, סילקא ותמרי.

Talmud Keritut 6a

Abaye said: Since you hold that symbols are meaningful, every man should make it a habit to eat on New Year pumpkin, fenugreek, leek, beet and dates.

בית הבחירה להמאירי הוריות יב.

כשמושחין את המלך היו מושחין אותו על המעין לסימן טוב שתמשך מלכותו ולא דרך נחש חלילה אלא לעוררו שיתנהג בדרך מעיין אשר לא יכזבו מימיו...הרבה דברים הותרו לפעמים שהם דומים לנחש ולא מדרך נחש חלילה אלא דרך סימן לעורר בו לבבו להנהגה טובה והוא שאמרו ליתן על שלחנו בליל ראש השנה קרכס"ת קרא רוביא כרתי סלקא תמרי שהם ענינם מהם שגדלים מהר ומהם שגדלתם עולה הרבה וכדי שלא ליכשל בהם לעשות דרך נחש תקנו לומר עליהם דברים המעוררים לתשובה...וידוע שכל זה אינו אלא הערה שאין הדבר תלוי באמירה לבד רק בתשובה ומעשים טובים אבל הדברים שנעשים בדרך נחש חלילה אין פקפוק באיסורם והוא שאמר הנה על קצת בני אדם שכשמתחילין בסחורה מגדלין תרנגול

על שם אותה סחורה ואם הוא נעשה יפה בוטחים על הצלחתם ושאר דברים הדומים לאלו שהוזכרו הנה אמר על כלם ולא מילתא היא.

Beit Habechira Horayot 12a

When kings were anointed, they would do so near a spring as a good sign that his kingdom should flow (like a spring). This is not divination, rather [its purpose is] to inspire him to behave in the way of a spring whose waters don't dry up ... There are many things that are permissible that are similar to divination but are not actual divination, rather a sign to inspire one to perform good deeds. This is what they said to place on one's table on the night of Rosh Hashanah pumpkin, fenugreek, etc., for some of them grow quickly and some grow to large sizes. In order that one does not violate the prohibition against divination, they instituted a recitation that inspires one to repent ... It is known that this is only a point of reference because it is not contingent on the recitation alone, rather on repentance and good deeds. However, acts that are performed in the manner of divination are categorically prohibited such as that which it states that certain people when they begin a business venture raise a rooster in the name of the business and if it grows nicely, they are confident in their success. This is what they stated that this and acts like this should not be performed and it is not proper to rely on these omens.

מרדכי יומא תשכג

והא דאמריי דלאו מילתא היא דלמא חלש דעתיה ואיתרע מזליה לא קאי אלא אמאי דקאמר האי מאן דבעי למיפק לאורחא ובעי למידע אי הדר לביתיה אי לא משום שהשטן מקטרג בשעת הסכנה כגון בדרך וגרסיי בירושלמי דפרק תפלת השחר כל דרך בחזקת סכנה וכל החולים בחזקת סכנה ובדבר קטן חלש דעתיה ומיתרע מזליה.

Mordechai Yoma, 723

That which it states that this is not proper because his courage may fail him etc., only refers to one who is travelling and wants to test if he will return home. [The reason why this is not proper is] that the satan prosecutes during times of danger, like in the case of someone who is traveling ... and he is therefore easily susceptible to bad luck.

מהרש"א הוריות יב.

ולזה הטוב הבא ממנו ית' ב"ה בהחלט כמ"ש לא יצאה מדה טובה מפי הקב"ה וחזרה וכו' אבל הרע אינו בא בהחלט כי אפשר שישתנה... ולזה הנותן לעצמו סימן בדבר מה לטובה אין זה ניחוש אלא סימן טוב שיבא לו ממנו ית' ב"ה אבל הנותן לעצמו סימן בדבר מה בהפך זה ולרע לו הרי זה ניחוש שתולה שיבא הדבר בהחלט ואינו כן דברחמי שמיא אפשר שישתנה... ולזה אמר האי מאן דבעי למידע אי מסיק שתא אי לא וכו' לא בעי למימר אי לא

מסיק שתא אלא דה"ק אי לא דהיינו דא"נ לא משיך נהוריה לא ידע אי מסיק שתא אי לא וכאילו לא עשה כלום דלא יסמוך בניחוש לרעה ולזה בעשייה לא קאמר אלא דאי משיך נהוריה מסיק שתא וזה שנותן סימן לטובה דשרי שהוא דבר הבא ממנו יתברך בהחלט אבל לא קאמר אי לא משיך נהוריה לא מסיק שתא דזה הוה ניחוש.

Maharsha Horayot 12a

The good that comes from G-d comes with certainty as it states 'a good trait that comes from G-d is not retracted,' but bad does not come with certainty because it can always be changed. For this reason, if someone creates a sign for the positive it is not considered divination, rather a symbol that one will receive positive benefits from G-d. However, if one creates an omen for oneself for something negative, it is considered divination because one assumes that it comes with certainty, when in reality, there is always a chance for change ... For this reason, the Talmud states "one who wants to know if he will have a positive year," implying that if the test is not successful he may still have a positive year ... If he states that if the light does not burn, he will [certainly] have a negative year, it is considered divination.

חיי אדם קכט:ו

וכיון שהוא תחלת השנה, נוהגין לעשות לסימן טוב לאכול דברים הרומזים לזה (והטעם לזה עיין ברמב"ן תחלת לך לך משי"כ דע כי כל גזירות עירין משיצא למטה סימן לזה לא ישתנה בשום אופן, וזה נראה לי ברור שהוא הטעם שאמרו רז"ל השתא דאמרת סימנא מלתא). ונהגו במדינותינו לאכול תפוח מתוק. וראוי לנהוג שיברך על התפוח בורא פרי העץ ויאכל מעט ואחר כך יטבול בדבש ויאמר יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. ואוכלים ראש ואפילו של דג ואומרים יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב. ואם הוא ראש כבש, יותר טוב. ואוכלין מיני לפתן שקורין מערין [גזר] או "ריבין" [לפת], שהוא לשון ריבוי, ואומרים יהי רצון שירבו זכויותינו. ואין אוכלין דברים המבושלין בחומץ. ואוכלין בשר שמן וכל מיני מתיקה, כדכתיב [נחמיה ח' י'] לכו אכלו משמנים כו', והכל לסימן טוב. ולכן פשיטא שיזהר מאוד שלא יכעוס בימים האלו, מלבד גודל האיסור, כדי שיהיה לסימן טוב, רק יהיה שמח לבו ונכון לבו ובטוח בה' עם התשובה ומעשים טובים.

Chayei Adam 129:1

And since it is the beginning of the year, we are accustomed to making a good omen by eating foods which suggest this (and the reason for this, see Nachmanides' commentary at the beginning of Parshat Lech Lecha where he writes, "Know that all heavenly decrees, once they are expressed through some omen below, they will never be undone." And this seems to me to clearly be the reason for the Sages saying, "Now that you have said that omens are significant...") And in our lands we are accustomed to eating a sweet

apple...

בראשית יב:ו (פי' לך-לך)

וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם שְׁכֵם עַד אֵלוֹן מוֹרָה וְהִכְנִיעַנִי אִזְ בְּאֶרֶץ:

Genesis 12:6 (Parshat Lech-Lecha)

And Abram passed through the land until the point of Shechem until the Plain of Moreh. And the Canaanites were then in the land.

רמב"ן שם

ויעבר אברם בארץ עד מקום שכם - אומר לך כלל תבין אותו בכל הפרשיות הבאות בענין אברהם יצחק ויעקב, והוא ענין גדול, הזכירוהו רבותינו בדרך קצרה, ואמרו (תנחומא ט) כל מה שאירע לאבות סימן לבנים, ולכן יאריכו הכתובים בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים, ויחשוב החושב בהם כאלו הם דברים מיותרים אין בהם תועלת, וכולם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו:

Nachmanides' Commentary, ibid.

And Abram passed through the land until the point of Shechem. This tells you a principle that you must understand for all the coming parshiot concerning Abraham, Isaac, and Jacob. It is an important matter, one that our Sages have mentioned in short when they said, "All that which happened to the fathers is an omen for the children." And therefore, the versus proceed at length to tell of the travels, and the digging of the wells, and other events. One who contemplates them considers them extra and without purpose. But they all teach what is to occur in the future, for when something occurred to one of the three forefathers, one must consider this as something that has been decreed to come upon his descendents.

חיבור התשובה להמאירי ב:ח

וחלקו הרבה במעשה ולא נענו, מפני שסמכו רובה גאונים להיות עולם כמנהגו נוהג בענין זה כענין מה שאמרו בענין קרכס"ת, השתא דאמרת סימנא מילתא היא ליחזי איניש בריש שתא קרכס"ת, וכמו שבארנו במקומוג, ולדעתי רצו לומר ד בזה שאין הבונה במנהג רק להעיר לב האדם ולהרעידו להיות מראה את עצמו כאלו הוא ובני ביתו מחויבים לשם מצד עונותיו, ושם ישוב לשם בכל לבו יהפך השם אליו את הקללה לברכה ויקרע גזר דינו בתכלית תשובתו, והוא שהיה מכלל המנהג היותם סמוך לזה מרבים בצדקה לשלוח מנות לאביונים עם התרנגולים הם איש כמתנת ידו.

Chibur HaTeshuva 2:8

Many objected to this practice but [their objections] were not accepted because most scholars allowed the practice as long as it is similar to the signs of Rosh Hashanah ... In my opinion, they wanted to say that the purpose of this practice is to inspire the individual and to instill fear in him; to see himself and his entire family as culpable to G-d because of his transgressions and if he repents to G-d with all of his heart, G-d will change curses to blessings and remove his initial decree because of his repentance. Because this is the purpose of this practice, it is combined with giving charity and sending food items to the poor with the chickens.

חיי אדם ה' יום כפור קמ"ד:

אבל לא יחשוב שזהו כפרתו, אלא יחשוב שכל מה שעושין לעוף הזה הכל היה ראוי לבא עליו (כענין הכוונה בקרבנות), והקב"ה ברחמיו עבור התשובה שעשה, היפך הגזרה ונתקיים דוגמתו בעוף הזה (כענין שכתב הרמב"ן ריש פרשת לך לך בענין הליכת אברהם).

Chayei Adam, Laws of Yom Kippur 144:4

One should not think that this is his atonement, rather one should think that everything that happens to this bird should have happened to him (similar to the intent of sacrifices) and G-d in his mercy, in his response to the repentance, will overturn the decree and will enact it on the bird (similar to the comments of Ramban at the beginning of Parshat Lech Lecha regarding Avraham's walk).